

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

KI TAVO • כִּי תבוא

MANEVİYAT ÜZERİNE ETÜTLER

BASED ON THE TEACHINGS AND WRITINGS OF RABBI LORD JONATHAN SACKS 7"צט

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.

"R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." - Rabi Sacks

Belleğimiz Kimliğimizi Belirler

● Bu özet, Rabi Sacks'ın bu haftaki Covenant & Conversation yazısından uyarlanmıştır. Bu yazıya aşağıdaki adresten erişilebilir: www.rabbitsacks.org/covenant-conversation/ki-tavo/we-are-what-we-remember.

Ki Tavo *peraşası*nda dikkate değer bir kanun yer almaktadır. Bu kanun bize, yılın ilk meyvelerinin (*bikurim*) "A-Şem'in seçeceği yere", yani Yeruşalayim'e getirilmesini söylemektedir. Meyveler Koen'in eline teslim edilecek ve teslimi gerçekleştiren kişi şu beyanda bulunacaktır:

"Atam göçebe bir Aramlıydı. Az sayıda kişiyle Mısır'a indi ve orada bir süre kaldı; orada büyük, güçlü ve kalabalık bir ulus haline geldi. Mısırlılar bize kötülük ettiler; bize eziyet ettiler ve üzerimize ağır işler yüklediler. Atalarımızın Tanrı'sı A-Şem'e haykırdık, A-Şem sesimizi duydu, eziyetimizi, emeğimizi ve sıkıntımızı gördü. A-Şem bizi Mısır'dan kuvvetli bir El'le ve uzanmış bir Kol'la, büyük bir dehşet salarak, işaretlerle ve harikalarla çıkardı ve bizi bu yere getirdi; bize bu Ülke'yi verdi - süt ve balın aktığı Ülke. Ve şimdi; işte A-Şem, bana vermiş olduğun toprağın ilk meyvelerini getirdim." (Devarim 26:5-10)

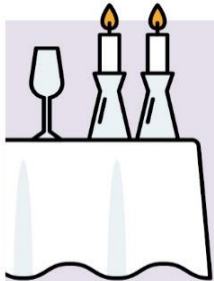
Biz bu parçayı yakından tanırız, zira en azından II. Bet Amikdaş döneminden bu yana Agada'nın, yani Pesah gecesi Seder sofrasında anlattığımız hikâyenin merkezi kısmı olagelmıştır. Ama bu sözlerin ilk söylendiği yer, ilk meyvelerin getirilmesi merasimiydi ve bu Pesah'ta değildi. Genellikle Şavuot'ta yapılırdı.

Bu kanunu dikkate değer kılan nokta ise şudur: Toprağı ve mahsulünü kutladığımız zaman, Tanrı'dan doğanın Efendisi olarak bahsedilmesini beklerdik. **Ancak bu metin doğa hakkında değildir. Tarih hakkındadır.** Uzak bir ata, "göçebe bir Aramlı" hakkındadır, bizim atalarımızın hikâyesidir. Neden burada olduğumuzu, ait olduğumuz halkın mahiyetini ve bulunduğu yerde olma sebebini açıklayan bir anlatıdır. Antik dünyada buna uzaktan bile benzeyen hiçbir şey yoktu ve günümüzde de

buna benzer hiçbir şey yoktur. Yosef Hayim Yeruşalmi'nin, klasik kitabı *Zahor*'da söylediği gibi, Yahudiler, *tarihte Tanrı'yı gören ilk halktı, tarihin kendisinde her şeyi kapsayan bir anlam gören ilk halktı ve hatırayı dini bir görev haline getiren ilk halktı.*

İşte Yahudi kimliği bu nedenle ezelden beri dünyanın bildiği en azimli, en dirençli kimlik olagelmıştır. Bu, iki bin yıldır dünyanın her yanına saçılmış halde yaşayan bir azınlık tarafından sürdürülmüş, sonunda Yahudileri ülkeye ve İsrail Devleti'ne geri getirmiş, Tanah'ın lisanı olan İbraniceyi, yalnızca nazım ve dualar için kullanıldığı birçok asırlık bir aradan sonra yeniden canlı bir konuşma diline dönüştürmüş, eşi benzeri olmayan bir kimliktir. **Belleğimiz, kimliğimizi belirler. Neyi hatırlıyorsak oyu ve ilk meyveler için dile getirilen beyan da, Yahudilerin asla unutmamasını temin etmenin bir yoluydu.**

Yahudiler kim olduklarının hikâyesini, yeryüzündeki diğer herhangi bir halktan çok daha uzun bir süredir ve çok daha adanmış bir şekilde anlatmaktadırlar. Yahudi kimliğini bu kadar zengin ve gür kılan etken budur. Bilgisayar ve akıllı telefon belleklerinin kilobaytlardan megabaytlara ve gigabaytlara bu kadar hızlı bir şekilde ilerlediği bir çağda, insani bellekler bunun yanında çok kısa ömürlü hale gelmişken, bir bütün olarak insanlığa hitap eden önemli bir Yahudi mesajı vardır. Belleği makinelere havale edemezsiniz. Onu sürekli ve düzenli olarak yenilemeli ve sıradaki nesle öğretmelisiniz. Winston Churchill "Geçmişte ne kadar gerilere bakabilirseniz, gelecekte o kadar uzakları görebilirsiniz" demişti. Veya biraz farklı bir şekilde ifade etmek gerekirse: **Geçmişlerinin hikâyesini anlatanlar, çocuklarının geleceğini inşa etmeye çoktan başlamışlardır.**

Şabat Sofrasında

1. Hikâye anlatmak neden önemlidir?
2. Yahudi hikâyesini nereden biliyorsunuz? Onu size kim anlattı?
3. Tora, Yahudi hikâyesinin asla unutulmamasını temin etmek için hangi yollara başvurmaktadır?

Aile Ağacımız

Josh Sacks

Bir gün, küçük bir çocukken, babam eve, rulo haline getirilmiş kocaman bir kâğıt parçasıyla geldi. Akrabalarından bazıları çok meraklı birer soy ağacı araştırmacısıydı ve aile geçmişlerinin izini sürmüşler, sonunda bir aile ağacı oluşturmuşlardı. Bu ruloyu yemek masasının üzerine açtık ve tanıdığımız insanları aramaya koyulduk. En dipte babamı ve büyükannemle büyükbabamı bulduk. Yakınlarda bir yerde, aramızda akrabalık olduğunu o zamana kadar bilmediğimiz bazı arkadaşların isimleri vardı. Daha yukarılarda babam bazı ünlü hahamların isimlerini buldu. Ve beni asıl şaşırtan şey, en yukarılarda Kral David'i, hatta Avraam'ı ve Tanah'tan, okuldayken öğrenmiş olduğumuz başka simaların isimlerini görmek oldu.

Tora'da isimleri geçen insanlarla fiilen akrabalığımız olduğunu öğrenmek benim için çarpıcı bir heyecan kaynağı olmuştur. Babam, çoğu Yahudi'nin de aynı durumda olduğunu söyledi. Ama benim için, zincirdeki her bir halkayı görmek, onu benim için çok daha somut hale getirmişti. Babam sıklıkla geçmişimizle olan bağlantımız hakkında yazardı. Bana, "Yahudilik bir bellek inancıdır" ve "Bellek, tarihten farklıdır. Tarih başka birinin hikâyesidir. Uzun zaman önce başka birinin başına gelmiş olan olayları anlatır. Bellek ise benim kendi hikâyemdir. Nereden geldiğimle ve hangi senaryonun bir parçası olduğumla ilgilidir" diye öğretmişti. Kendimi Avraam'la aynı aile ağacının içinde görmek, Tora'daki karakterlerle akrabalık bağına sahip olmanın yanında, bizim, her birimizin, aynı hikâyedeki karakterler olduğumuzu ve hikâyenin henüz sona ermediğini fark etmemi sağladı.

Babam bunu güçlü bir şekilde hissedirdi. Modern İsrail Devleti'nin kuruluşundan birkaç hafta önce doğmuş biri olarak, tarihi öneme sahip bir dönemde yaşadığının ve Yahudi hikâyesinde hepimizin oynayacak bir rolü olduğunu biliyordu. Bu haftaki *Covenant & Conversation* yazısı, Bene Yisrael'in, Erets Yisrael'e yerleşmelerinin ardından her yıl yılın ilk meyvelerini Bet Amikdas'a getirip Koen'e vermeleri ve kendilerini oraya – Mısır'daki kölelikten Erets Yisrael'deki özgürlüğe – getirmiş olan hikâyeyi anlatmaları gerektiğini belirten *perasha*dan alıntı yapmaktadır. Bu ikisi birbirinden ayrı iki emir olabilirdi: ilk meyveleri Koen'e getirmek ve tarihimizi hatırlamak. İkisini birleştirmeye ne gerek vardı? Belki de bunun amacı, halka, Erets Yisrael'de meyve yetiştirmenin ta kendisinin de hikâyenin bir parçası olduğunu hatırlatmaktır.

● Josh Sacks, Endava'da Çözüm Mimarı olarak görev yapmaktadır ve The Rabbi Sacks Legacy mütevelli heyeti üyesidir. Kendisi ayrıca Rabi Sacks'ın (z.ts.l.) oğludur.

A CLOSER LOOK

● Josh Sacks şimdi Rabi Sacks'tan öğrenmiş olduğu daha derin fikirlerden bazılarını paylaşıyor.

Sizce bu haftaki yazıda ifade edilen hangi fikir yeni nesil için en önemli mesajı içeriyor?

İnsanlar sıklıkla bana babamdan öğrenmiş oldukları şeyleri anlatırlar. Daha birkaç gün önce, yeni karşılaştığım biri bana, babamdan duyduğu ve hep hatırında olan bir fikri söyledi: Biz kendi tarihimizi, diğer bazı insan gruplarına göre farklı bir gözle görürüz. Bazı gruplar kendilerini tarihi olaylara göre tanımlarlar. Bunlar görkemli veya felaket getirmiş olaylar olabilir. Buna karşılık Yahudilikte bizler kendimizi yalnızca geçmişimizle tanımlamayız; geçmişimizi hatırlarız ve onu geleceğimiz için bir güzergâh belirlemekte kullanırız. Babamın yazdığı gibi "Geçmişini hatırla, ama onun esiri olma".

Belki de Yahudiler olarak kimliğimizi binlerce yıl boyunca koruyabilmiş olmamızın bir sebebi, hikâyemizin yalnızca belli bir çağla veya belli bir yerle kısıtlı olmamasıdır. Farklı ülkelere taşındığımız zaman Yahudi hikâyesini terk ediyor değildik; bu hikâyede yeni bölümlere başlamaktaydık.

Bazıları, çağdaş toplumumuzda, kişisel kimliğin aile tarihine bağlı olmadığını önermesinde bulunmuşlardır; onlara göre, önemli olan tek şey, bireyin başarıları ve katılımlarıdır. Öte yandan, BBC, kendi aile ağaçlarının izini süren kişileri konu eden uzun süreli dizisine hangi ismi vermeyi seçmişti? "Kim Olduğunu Düşünüyorsun?"

Bu haftaki yazı, halkın yılın ilk meyvelerini Bet Amikdas'a getirmelerini ve kendilerini o ana eriştiren olayları hatırlamalarını, ardından Tanrı'ya şükranlarını sunmalarını öngören *mitsvay*ı ele alıyor. Ama çağımızda henüz bir Bet Amikdas'ımız yok. Öyleyse, hayatımızda belli bir başarıya ulaştığımız zaman buna benzer ne yapabiliriz?

"*Seeheyanu*" berahasını söyleyebilirsiniz. Çevirisi şöyle: "Bize hayat veren, ayakta tutan ve bizi bu zamana eriştiren Evrenin Kralı, Sen, Tanrı'mız *A-Şem*, Mübarek'sin."

TORAH TRIVIA

Soru: *Ki Tavo perasha*sında *bikurim* (ilk meyveler) hakkındaki kısım boyunca hiç geçmeyen tek bir İbranice harf vardır. Bu harf nedir ve bu bölümde kullanılmamasını açıklayabilecek bir sebep düşünebiliyor musunuz?

Cevap: Bu bölümde hiç kullanılmayan tek harf *sameh* harfidir.

Baal Aturim "*İtur Bikurim*" adlı kitaptan alıntı yapar ve *bikurim*, 60'ta bir oranında olduğu için, sayısal değeri 60 olan *sameh* harfine gerek olmadığını yazar.

Alternatif bir açıklamaya göre, 60'ta bir ayrıldığı için, geriye yalnız 59 parça kalmıştır ve *sameh* (yani 60. parça) eksiktir.

İtur Bikurim ayrıca *Ki Tavo*'nun bu kısmında "sepet" için özellikle "*tene*" sözcüğünün kullanılmasının sebebinin de bu olduğunu belirtir. Zira "sepet" anlamına gelen diğer sözcük olan "*sal*", *sameh* harfini içerir.

● David Woolf'un Torah IQ adlı çalışmasından uyarlanmıştır. Tora hakkında 1500 bilmece içeren bu çalışma dünyanın her yerinde Amazon'dan temin edilebilir.

